

Hányan, de hányan kérdezték tőlem, milyen a halál, sokszor alig egy-két óra választotta őket el attól, hogy ők maguk megtudják. Nagyon fiatal voltam, mégis jöttek hozzám olyan öregek, mint amilyen most én vagyok, és megkérdezték, megfogták a kezemet, a szemembe néztek a ködös, vén tekintetükkel, mintha tudnák, tudom, és *kényszeríthetnek*, mondjam meg. Legtöbbször azt mondtam, olyan, mint a hazaérkezés. Nincsen otthonunk a világban, feleltem, majd hazabaktattam ebbe az öreg házba, kávéfőztem, tükörtojást ettem szelet kenyérré téve, és közben a rádiót hallgattam, miután sikerült vennem egyet, jobbra a sötétben ücsörögve. Emlékszel még erre a házra? Valamennyire biztosan. Én parókiákon nőttem fel. Voltaképpen ebben éltem le az életemet. Sokban jártam, mert apámék legtöbb barátja, de a rokonok is nemkülönben paplakokban éltek. És ha megfordult a fejemben, nem túl gyakran, azt hit-

tem, nincs még egy ilyen ócska, huzatos, sivár paplak. Ilyen volt a lelkiállapotom akkoriban. Pedig nincsen velem semmi baj, takaros, öreg ház, csak hát egyedül laktam. Ezért volt idegen. Nem éreztem magam otthon a világban. Nem. Most igen.

És most azt mondják, rakoncátlankodik a szívem. Az orvos szerint „angina pectorisom” van, ami úgy hangzik, mint egy teológiai fogalom, például a „misericordia”. Nincs ebben semmi különös az én koromban. Az apám magas kort ért meg, de a húgai nem. Úgyhogy én hálás lehetek. Az nagyon bánt, hogy szinte alig hagyok rád és az anyádra valamit is. Legfeljebb néhány régi könyvet, amit senki se venne kézbe. Pénzt nemigen kerestem, és ha csurrant-cseppent valami, azzal se törődtem. Hidd el, eszembe se jutott, hogy egyszer még egy asszonyt s gyereket hagyok hátra. Jobb apa lettem volna, ha tudom. Tettem volna félre neked valamennyit.

Azt akarom mondani, hogy nagyon bánt, hogy alighanem nehéz sorod volt neked s anyádnak, hogy nem kaptatok tőlem segítséget, leszámítva imádságaimat, melyeket szakadatlanul mondok. Ahogy tettem életemben, és teszem most is, ha így mennek a dolgok a következő életben.

Hallom, ahogy beszélgetsz anyáddal, kérdezed, ő meg felel. A szavaitokat nem hallom, csak a hangotokat. Nem akarsz elaludni, és neki minden este

szinte rá kell szednie téged. Máskor soha nem hallok énekelni, csak ilyenkor este a szomszéd szobában, amikor rábeszél, hogy aludj el. Nagyon mély a hangja. Én nagyon szépnek hallom, de ő kinevet, ha mondom.

Mostanra azt se tudom már, mi a szép. A minap elmentem két legény mellett. Ismerem őket, autószerelők. Nem jár egyik se templomba; két jóra való hóhányó, akiknek mindenből tréfát kell űzniük, és akik most ott álltak a műhely falát támasztva, éppen rágyújtottak. Tetőtől talpig olajosak, benzin a bőrük alatt is: nem is értem, hogy nem kapnak lángra. Megjegyzéseket tettek sorra, és nevetgéltek a maguk kaján módján. Én meg olyan szépnek találtam ezt. Különös dolog figyelni az embereket, ahogyan nevetnek, ahogyan elfogja őket a nevetés. Néha egészen meg is gyötri őket, ha el akarják fojtani. Látom eleget a templomban. Úgyhogy el-eltűnődöm mibenlétén, hogy honnan jön, mit űrít ki a szervezetből, amiért aztán az embernek muszáj végigcsinálnia, míg kész nincs, egy kicsit olyan, gondolom, mint a sírás, csak nevetni könnyebb.